

Helena Valve
Suomen ympäristökeskus, politiikka ja kulutus

4.3.2026

SYKE/2026/361

Julkinen

Ympäristöministeriö
Osasto/Yksikkö/henkilö
Osoite
Postinumero ja postitoimipaikka

Viite: VN/2922/2026
Asia: Luonnos kaupunkivesiasetuksen muuttamisesta

Lausuntopyyntö: Luonnos kaupunkivesiasetuksen muuttamisesta

Syke kiittää mahdollisuudesta lausua kaupunkivesiasetuksen muuttamista koskevaan luonnokseen. Vaikka ravinteiden kierrätyksen hankkeiden valtionavustusmäärä pienenee, tulee varojen vaikuttavuuden turvaamiseen ja kustannustehokkaaseen hallintaan kiinnittää huomiota. Sekä Raki- että Ahti-ohjelmiin on sisältynyt tähänkin asti ravinnekierrätysnäkökulmia, joten ohjelmien yhdistäminen on perusteltua. Valtionavustusmäärärahojenkin pienentyessä on kuitenkin mielekästä uudelleenarvioida avustusten myöntöperusteita ja rahoitusinstrumentin organisoinnin tapaa.

Asetusmuutoksella mahdollistetaan ravinteiden kierrätyksen hankkeiden rahoituksen jatkuminen kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä edistävistä rahoitusinstrumentista. Riskinä yhdistämisessä on yhtäältä hankehakemusten ja rahoitettavien hankkeiden pirstaloituminen sekä kaupunkivesien hallintaan ja niiden haitallisten aineiden vähentämiseen suuntaavan rahoituksen supistuminen entisestään. Toisaalta epäselväksi jää, tarkoittaako yhdistäminen käytännössä, että rahoitettavat ravinnekierrätyksen hankkeet voivat koskea vain kaupunkien tuottamia jätebiomassoja. Syke muistuttaa, että ravinteiden kierrätys tuottaa meren- ja vesiensuojeluhyötyjä etenkin silloin, kun kierrätyksellä vähennetään ravinteikkaiden biomassojen liiallisen peltolevityksen aiheuttamaa ravinnekuormitusta ja parannetaan peltojen kasvukuntoa ja vesitaloutta. Näiden hyötyjen saavuttaminen edellyttää maatalouden sivuvirtojen ja erityisesti lannan ravinteiden kierrätyksen tehostamista. Yhdyskuntajätevesilietteen sisältämien ravinteiden kestävä kierrätys puolestaan vaatii infrastruktuurimuutoksia, kuten uusien talteenotto- ja lietteenkäsittelyteknologioiden käyttöönottoa.

Ehdotetun linjauksen mukaan ravinnekierrätyksen edistämisen avustuksia ei enää myönnetä energiatehokkuuden edistämiseen. Syke pitää linjausta perusteltuna, mutta ehdottaa, että rahoituksen tavoitteet määriteltäisiin vielä suunniteltua täsmällisemmin. Tavoitteena tulee olla rahoituspanosten käyttö tavalla, joka tukee sovittuja politiikatavoitteita johdonmukaisesti osana muuta julkista ohjausta.

RAKI- ja Ahti-rahoitusinstrumenttien ongelmana on ollut kokonaisnäkemysten puute toivotusta ravinnekierrätyksen suunnasta. Käytetyn rahoituksen järjestelmätason vaikuttavuutta ravinnekierrätyksen murrokseen ei ole arvioitu, mutta rahoitettujen hankkeiden luettelo herättää kriittisiä kysymyksiä rahoituksen mahdollisesta nykyisiä rakenteita ylläpitävästä luonteesta. Varoja on yhtäältä

osoitettu muun muassa jätevedenpuhdistuksen ja ravinnekierrätyksen infrastruktuurien uudistamiseen, mutta toisaalta on tuettu olemassa olevien rakenteiden ja käytäntöjen ylläpitoa rahoittamalla hankkeita, joiden materiaali kiertoja uudistava potentiaali voi olla vähäinen. Rahoitusohjelman teemaattisista painotuksista huolimatta hankkeet ovat myös olleet pirstaleisia. Tähän ongelmaan tulisi kiinnittää erityistä huomioita jatkossa, kun määrärahat pienentyvät. Ravinteiden kierrätystä edistävissä hankkeissa tulisi myös huomioida kokonaiskestävyys nykyistä paremmin, jotta voidaan varmistaa, ettei ravinnekierrätyksen tehostamiseen pyrkinessä aiheuteta samanaikaisesti haittaa muilla kestävyiden osa-alueilla.

Syke ehdottaa, että muutettavan kaupunkivesiasetuksen nojalla jatkossa myönnettäviä varoja osoitettaisiin tarkkaan määriteltäisiin painopisteisiin. Keskistä olisi määritellä se vesienkäsittelyssä tai biomassojen käsittelyssä ja hyödyntämisessä tapahtuva tavoitetilä, jonka saavuttamista hankkeilla pyritään edistämään. Rahoitushakuja varten olisi tarpeen perustaa asiantuntijaryhmä tukemaan teemaattisesti painottuneen hakukuulutuksen laatimista ja arvioimaan hakemuksia.

Asetusluonnoksen (4 §) ja perustelumuistion mukaan (s. 8) ”avustusta voitaisiin myöntää myös hankkeisiin, joissa arvioidaan tai hallitaan jäte- ja sivuvirtojen tai lietteen käytön riskejä. Riskejä voivat aiheuttaa esimerkiksi haitta-aineet, mikromuovit tai ravinneylijäämien päätyminen vesiin”. Syke painottaa, että kyseiset päästöt kohdistuvat voimakkaasti myös maaperään ja että jäte- ja sivuvirtojen sekä lietteiden haitta-aineisiin, riskinarviointiin ja -hallintaan liittyvät kokonaisuudet vaativat erityisosaamista. Ahti-ohjelma sekä sen painopistealueet ovat pitkälti painottuneet vesien ja meren tilan parantamiseen, mutta etenkin jätepojoista materiaalien kierrätys ja hyödyntäminen lannoitevalmisteina koskee myös maaperän suojelua. Mikäli ravinteiden kierrätys lisätään tähän asetukseen, tulisi maaperän suojelu huomioida selkeämmin. Syke esittää, että maaperänsuojelu huomioitaisiin asetuksen soveltamisalassa (1 §) esimerkiksi seuraavasti:

”...hankkeisiin, jotka koskevat kaupunkien vesien hallintaa ja niiden haitallisten aineiden vähentämistä sekä vesien- ja maaperänsuojelua edistävää ravinteiden kierrätystä.”

Syken näkemyksen mukaan jäte- ja sivuvirtojen sekä lietteiden haitta-aineisiin, riskinarviointiin ja -hallintaan liittyvät kokonaisuudet vaativat erityisosaamista. Nykymuodossaan Kaupunkivesiasetuksen rahoitusehdot ovat rajanneet valtion virastot ja tutkimuslaitokset hakujen ulkopuolelle. Syke kannattaa nyt ehdotettua asetuksen muutosta (7 §), joka sallisi niidenkin toimia hakijana yhteisrahoitteiselle toiminnalle. Syken käsitys on, että tämä vastaisi toiminnanharjoittajien ja kuntien ja kaupunkien tarpeeseen saada tutkimuslaitosten laajaa osaamista hankkeisiin.

Lisäksi Syke haluaa muistuttaa, että julkisen rahoituksen kohdentamista ja organisoimista ravinnekierrätyksen parantamiseksi tulisi arvioida sekä kehittää vaikuttavampien tulosten saavuttamiseksi. Yksi vaihtoehto vähenevien Raki-määrärahojen vaikuttavuuden lisäämiseksi voisi olla niiden su-lauttaminen maa- ja metsätalousministeriön myöntämään ravinnekiertotukeen. Ravinnekiertotuelle on asetettu tarkat tavoitteet ja ehdot. Painopiste on ravinteiden alueellisen uusjaon edistämässä ja tätä kautta vahvasti vesien- ja merenhoidon tavoitteiden saavuttamisessa. Lisäksi ravinnekierrätyksen määritelmään kuuluu olennaisesti se, että ravinteikas biomassa ei ainoastaan lakkaa ole-masta kuormituslähde, vaan korvaa neitseellisistä materiaaleista tuotettujen lannoitteiden käyttöä.

Lausunnon valmisteluun Sykessä osallistuivat johtava tutkija Helena Valve, tutkija Päivi Fjäder, tutkija Lauri Äystö, ryhmäpäällikkö Suvi Lehtoranta sekä johtava tutkija Jani Salminen.

Virka-asema

Nimi

Virka-asema

Nimi

Liitteet
Jakelu
Tiedoksi

Asiakirja: SYKE/2026/361-2 Lausuntopyyntö: Luonnos kaupunkivesiasetuksen muuttamisesta

Seuraavat henkilöt (organisaationimen mukaisessa aakkosjärjestyksessä) ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti. / Följande personer (i bokstavsordning efter organisationens namn) har undertecknat detta dokument elektroniskt. / This document has been electronically signed by the following persons (in alphabetical order according to their organization's name):

Leif Schulman, Suomen ympäristökeskus

Helena Valve, Suomen ympäristökeskus, politiikka ja kulutus

